

Tarihi hatıralar ve dinamikler

Geçen yazımızda, son paragrafta zikretmiştik. Gelecek yazımızda, Balkanlar'ın ve Bulgaristan'ın tarihi hatıraları ve dinamiklerini hatırlayalım demiştik. Rumeli-Balkan topraklarında yaşayan toplumlarda, sıkıntı, huzursuzluk varsa sebeplerini araştıralım. Tarihte mutlu bir hayat süren bu toprakların insanları niçin sıkıntı, neden hicrete mecbur kaldılar? Niçin, kan gözyağı var, bunlar araştırılmalıdır. Bu Müslüman toplumlar önce tarihlerini unuttular. Tarihlerine sahip çıkmadılar. Ecdadının vasiyetlerini görmediler. Orada yatanların feryatlarını duymadılar. Zevku sefaya dalıp, günlerini gün etmeye baktılar. Ferd ve toplum olarak arkalarında hayırla yâd edecek kimlikli, kişilikli cemiyet bırakmadılar. Bütün Osmanlı topraklarındaki sıkıntı, burada da devam etti, devam ediyor. Evlad-ı Fatihan'ın ruhunun seslerini duymamız lazımdı, duymadık.

Bir millet yaşısıyla, genciyle, ecdadının ruhunu mutlu edecek, onları huzura kavuşturacak bir yaşam biçimini benimsemesi lazım. Camisiyle, medresesiyle, mezarlarıyla, köprü ve hamamlarıyla, şehirleriyle ve köyü ile tarihini teneffüs etmesi gerekir. Fert ve toplum olarak başımızı ellerimizin arasına alıp, kendi kendimizi hesaba çekmeliyiz, iç dünyamızı dinleyelim. En azından bulunduğumuz mekanları, beldeleri, şehirleri gezelim. Şehirlerdeki ve köylerdeki

Rumeli-Balkanlar-Müslümanlar (Türkler)

Seyfettin OĞUZ (İlahiyatçı-Yazar)

mezarlıklara bir yolculuk yapalım, orada yatanların da bir zamanlar bizim gibi cismani olarak yaşadıklarını düşünelim. Cami çevresindeki mezarlara bakalım. Ya da, binalara, evlere, bilhassa tarihi yerlere bakalım. Yenileri ile mukayese edelim. Kendimizi düşünelim, bir öncesini, bir yıl sonrasını düşünelim. Her canlı doğuyor, büyüyor, yaşlanıyor ve ölüyor. Bazen de, yaşlanmadan bu dünyadan göçüyor. Tabiat da böyle, eşyalar da böyle değil mi, binalar da öyle değil mi? Camiler de, medreseler de (okullar da) öyle değil mi? Kısaca, yenilenmezse yaşar mı? Harabe bir gün yok olur gider. Hele de gönüller (kâlbler) harabe olursa, bunun tamiri mümkün mü? Elbette mümkün. Bakacağız ve göreceğiz. Göz güzeli görür ve idrak ederse, kulak güzel şeyler işitir ve iletişimi sağlıklı yaparsa, kısaca gözlemlerimiz güzel olursa idrak ve anlayışlarımız da güzel olur ve güzel düşünmeye başlar. O zaman da, harabe olan gönül düzelmeye ve düzeltilmeye başlar.

İşte, tarihten bir örnek verelim. Rumeli velilerinden ve büyüklerinden Üryani Mehmed Efendi, Rusçuk yakınlarında Yergöğü kasabasında doğup büyüyen, küçük yaşta ilim sahibi olan,

ilahî aşkın cezbesiyle diz kapağı ile göbeği arası hariç, vücudunun diğer yerleri açık olduğu için bu isimle meşhur olmuş. O haliyle Mısır'a kadar gidiyor, geziyor, dolaşıyor, Mısır'da Gülşeni dergahına varıyor. O sırada Gülşeni dergahında Emir İbrahim Gülşeni vefat etmiş, oğlu Emir Ahmed Hayâlî yerine kalmıştı. Emir Ahmed, Hayali Üryani Dede'yi görünce; "Hüner, insan olmaktır, hayvan gibi ot otlamak değildir" deyip, nasihatte bulundu. Üryani Dede de, orada kalıp, Hayali'nin feyz hürmetinden istifade etti. Zahirî ve batınî ilimleri öğrenip olgunlaştı, kemâle erdi, ahlâkı güzelleşti, ibadet ve halleri düzeldi. Allah'ı Teâlâ'nın emir ve yasaklarını, Resul'ü Ekrem'in yolunu yaymak vazifesini üzerine aldı, memleketine geri gönderildi.

İşte bir manevi doktorun elinde yetişen Üryani Dede, yani yukarıda anlattığımız gibi Gülşeni dergahında ilim ve irfanı öğrenerek kişilikli, kimlikli bir Müslüman olarak memleketine döner, hizmete başlar, insanları irşada devam eder. Kendi memleketinin insanlarını doğru yola gelmeleri için, iyiliği emir, kötülüklerden sakındırmak için çalışır, çabalar. 15 ve 16. asırda yaşamış olan Üryani Dede'nin torunları olarak sizler, gönüllerinizi harabelikten kurtarıp, yaratılmış olmanın yani "kul" olmanın şuurunu kazanmamız lazımdır. Düzelmüş ruh, kuvvetlendirilmiş iman, bilgi ve ilimle donatılmış nesil yetiştirmek hepimizin görevi olsun. Tekrar geldiğimiz toprakları imara koşalım.

Gelecek yazımızda devam edecek.

Osmanlı izleri yokediliyor

Hollandalı Osmanlı araştırmacısı ve UNESCO'nun Balkan danışmanı Prof.Dr. Kiel, Balkanlar'daki Osmanlı izlerinin hızla yok olduğunu belirterek, "Arnavutluk, Macaristan ve Sırbistan, Osmanlı eserlerini en fazla tahrip eden ülkelerdir" dedi.

Hollandalı Osmanlı araştırmacısı ve UNESCO'nun Balkan danışmanı Prof. Dr. Machiel Kiel, Balkanlar'daki Osmanlı izlerinin hızla yok olduğunu belirterek, "Arnavutluk, Macaristan ve Sırbistan, Osmanlı eserlerini en fazla tahrip eden ülkelerdir." dedi.

UNESCO'nun Balkan danışmanı Türkolog Prof. Dr. Machiel Kiel, Kayseri'de Köşk Medresesi'ni gezdi. Kiel, 1959'dan beri Osmanlı devlet yapısını ve eserlerini araştırdığını, Balkan ülkelerindeki Osmanlı eserlerinin yok olduğunu, ayakta kalanların ise kısa bir süre sonra yıkılıp yok edileceği endişesini duyduğunu söyledi. Bazı ülkelerde Osmanlı eserlerinin o ülkenin kendi eserlerinden daha çok bulunduğunu kaydeden Kiel, Macaristan'ın bunlardan biri olduğunu; ancak şu anda çok az eser kaldığına dikkat çekti. Osmanlı hoşgörüsünün, günümüzde daha iyi anlaşılmasının altını çizen Machiel Kiel, bunun en iyi örneklerinden birinin

Bosna'da yaşandığını anlattı.

Erciyes Üniversitesi Tarih ve Kültür Kulübü'nün davetlisi olarak Kayseri'ye gelen Prof. Dr. Kiel, 14. yüzyıl tarihî eserlerinden Sultan Alaeddin Eretna'nın inşa etmiş olduğu Köşk Medresesi'nde tarih bölümü öğretim üyeleri ile birlikte incelemelerde bulundu. Kiel, burada yaptığı konuşmada Osmanlı Devleti'nin Balkan ülkelerinde, binlerce önemli mimari eser bıraktığını, ancak bazı savaş dönemlerinde bu eserlerin kasıtlı olarak yok edilmeye çalışıldığına şahit olduğunu kaydetti. Prof. Kiel, "Sırbistan'da çok az eser

kaldı. Belgrad'ta 83 tane cami vardı. Bunlardan sadece 1 tanesi ayakta. Saraybosna'da 100 cami vardı. Bunların hemen hepsi şu anda ayakta. Yunanistan'da da çok sayıda tarihî eser tahrip edilerek yok edildi veya ihmal edilerek yok olmalarına seyirci kaldı." dedi. Prof. Kiel, Balkanlar'daki erken dönem Osmanlı eserlerinin varlığının Amerika kıtasının keşfinden öncesine dayandığını da ifade ederek, orta Bulgaristan'da İhtiman kasabasında 1395 tarihinde yapılan İmaret Camii'nin şu anki durumunun çok üzücü bir vaziyet arz ettiğini aktardı. Prof. Kiel, şunları söyledi: "Kiliselere birçok alanda özgürlük verilmişti ki papazlar vergi muafiyeti uygulamalarını kullanarak zengin olmuşlardı, sonuç olarak daha çok ve güzel kiliseler inşa etme imkanı bulmuşlardı."

Prof.Dr. Kiel, Osmanlı eserlerinin hızla yok edildiğini çarpıcı örneklerle anlattı.

Prof. Dr. Marchiel Kiel kimdir?

1938, Hollanda doğumlu olan Machiel KIEL'in hayatı Balkan ülkelerini dolaşarak buralardaki Osmanlı belgelerini ve tarihi eserlerini incelemekle geçmiştir. Genç yaşta itibaren Osmanlı sanatına ve mimari eserlerine ilgi duymuş, Amsterdam Üniversitesinde Tarih, Sanat Tarihi ve Osmanlı Dili ve Edebiyatı okumuş, 1983 yılında bu alanda PhD tezi tamamlamıştır. Sonraki yıllarda

Utrecht Üniversitesinde (Hollanda), Paris Sosyal Bilimler Enstitüsünde, Münih Maximilians Üniversitesinde, Durham Üniversitesinde (İngiltere), Harvard Üniversitesinde (A.B.D.) ve Moskova Devlet Üniversitesinde İslâm Mimarisi ve Türk Sanat Tarihi üzerine

dersler vermiştir. Balkan ülkelerindeki Osmanlı eserlerinin restorasyonu için uluslararası kaynaklar seferber etmiştir: Sarı Saltuk Türbesi (Babadağ, Romanya); Gazi Evrenos İmaret (Gümölcine, Yunanistan); Mustafa Dollma Baba Türbesi ve Bektaşî Mezarlığı (Kruya, Arnavutluk); Fatih Sultan Mehmet Camii (Köstendil, Bulgaristan); Eski Cami (Yanbolu, Bulgaristan). UNESCO bilim danışmanı olarak Bosna-Hersek'te tahrip edilen tarihi eserlerin restorasyonunda görev almıştır.